

НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ "ОТЕЦ ПАИСИЙ" - ПЛЕВЕН

Плевен, ул. „Отец Паисий“ №10, тел./факс: 064 82 38 80

E-mail: info-1500105@edu.mon.bg, <http://otec-paisiy.com>

АЛГОРИТЪМ

**ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА
ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА
ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ
за учебната 2026/2027 г.**

Алгоритъмът е приет на заседание на ПС с Протокол № 10/09.09.2026 г. и утвърден със

заповед № РД-12-1133/11.09.2026 г. на директора на училището

Въвеждането на общ механизъм се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието и тормоза може да бъде постигнат само при прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и изпълнява от всички участници в образователния процес. Тази политика регламентира в дългосрочен план целите и задачите по отношение на превенцията на насилието, както и разписва конкретни роли, отговорности и дейности при възникнали ситуации на насилие и тормоз, които следва да се изпълняват в последователност, описана от настоящия Алгоритъм за прилагане на механизма за противодействие на тормоза, както следва:

1. Запознаване на новопостъпилите педагогически специалисти и останалите служители с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, както следва:

- Измерения на насилието и тормоза в системата на предучилищното и училищното образование – какво е насилие, видове насилие /физическо, психическо, сексуално и пренебрегване/; какво е тормоз, характеристики на тормоза /злонамереност, позиция на силата и многократно повторение във времето/, видове тормоз /физически, психически, сексуален и кибернасилие и кибертормоз/; разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците; признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът.

2. Създаване/актуализиране на институционални политики в съответствие с препоръките, описани в Механизма.

2.1. Политиката обединява следните елементи:

- подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
- изграждане на позитивен организационен климат;
- утвърждаване на позитивна дисциплина и
- развитие на училищната общност.

2.2. Политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза се основава на споделени ценности, философия, норми, правила и традиции за участие и взаимодействие на директора, педагогически и непедагогическия персонал, родителите и учениците в изграждането на сигурна среда

2.3. Основни цели на политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза са:

- Да създаде позитивна култура и климат в училището
- Да повиши осведомеността на всички участници в процеса на предучилищното и училищното образование, че насилието е неприемливо поведение
- Да разработи система за превенция, която създава условия за превантивна работа с класа и включва децата в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознаят с различните форми на насилие и тормоз, да възпитават уважение и толерантност към различията, да развиват чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение, др.
- Да създаде система за интервенция като разработи или разясни съществуващи правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, вкл. По отношение на идентифициране и сигнализиране;
- Да създаде система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуациите на насилие и тормоз;

- Да развие устойчива система за изграждане на капацитет у всички участници в образователния процес под формата на обучителни дейности, механизми за сътрудничество с други, външни за училището служби, организации или институции, изграждане на ефективна система за дежурства и др.
- Да създава механизми за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция.

2.4. Политиката за сигурна образователна среда да се базира на следните специфични принципи:

- Позитивна култура и климат – приемат се различieto и разнообразieto и се базират на принципите на приобщаващото образование; осигурява се възможност за развитие на сигурна среда, в която децата открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието; насърчават се взаимоотношения на уважение сред цялата общност.
- Ефективно лидерство;
- Прилагане на цялостен институционален подход;
- Споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците от тях;
- Подкрепа и мотивиране на децата и служителите, в т.ч. информирание, обучение, консултиране, супервизия и изграждане на капацитет за справяне с насилието;
- Въвеждане на образователни стратегии и дейности за превенция, които: развиват емпатия, уважение и резилианс сред децата, ясно адресират агресивно поведение, изграждат нулева толерантност към всички форми на насилие.
- Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- Координация и последователни усилия от страна на институцията за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за изграждане на по-сигурна среда;
- Партньорство с родителите;
- Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

2.5. Задачите на политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза в училище са:

- Възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията;
- Подобряване на физическата среда /с фокус върху стаите, общите помещения за хранене – столовата и бюфета, както и санитарните помещения/, която не съдържа предпоставка за изява на агресивното поведение и в същото време създава условия за формирането на класа като общност;
- Работа с нагласите към ученето, които намаляват съревнователния елемент между децата за сметка на екипната работа и споделяне на проблеми в общността на класа, както и проектно-базирано обучение, включително и изнесени дейности, които дават отлични резултати в тази посока;
- Последователни стъпки за разбиране на последиците от насилието и тормоза и мерки за подкрепа на децата за справяне с неприемливото поведение, които не наблягат на наказанието.

2.6. Цялостната политика се реализира на равнище училище и равнище клас, като на всяко от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция /реакция/, както следва:

- Превенцията включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Тя поставя приоритет върху дейности на равнище клас – създаване на правила на отношения в класа, морално възстановяване на щета, тематични дискусии, регулярно провеждани в часа на класа или друго време. Целта е да се създаде пространство за мислене и отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне и развиване на нови умения и модели за ненасилствени отношения и поведение.
- Интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципът на най-добрия интерес на детето.

3. Създаване на Координационен съвет – състав /председател, членове/ със заповед на директора на НУ „Отец Паисий“ и ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза. Съветът се ръководи от заместник директор и/или друг педагогически специалист, определен от директора и включва в състава си училищен психолог/педагогически съветник, учители, деца и родители.

4. Извършване на „оценка на ситуацията“ в началото на учебната година и анализ на резултатите от Координационния съвет чрез анкета или друг инструментариум, включен в Приложение 4. Анкетата се провежда от класните ръководители, а резултатите се обработват от Координационния съвет, като с тях се запознават заинтересованите страни. Оценка съдържа описание на следното: Доколко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в училището? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирано до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна? Резултатите от оценката и наличието на проблем се представят от Координационния съвет и се обсъждат на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни. Резултатите могат да се обсъдят и на родителските срещи, и в часовете на класа.

5. Изготвяне/актуализиране на едногодишен план от Координационния съвет на базата на резултатите от „оценката на ситуацията“ и спецификата на образователната институция. Планът съдържа ясни срокове, ангажменти и отговорности за дейностите по превенция и интервенция на насилието и тормоза, като следва следните стъпки:

5.1. Дейности за превенция:

На равнище училище:

- Съблюдаване спазването на Етичен кодекс на институцията - на всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност
- Създаване/актуализиране на правила в Правилника за дейността на детската градина/училището/центъра в две стъпки: първа стъпка на ниво клас и втора – на ниво институция и вписване в Правилника за дейността на институцията. Запознаване на родителската общност с правилата на колективни и индивидуални срещи.

- Осигуряване на участие на децата в подготовката, организирането и реализирането на дейностите по превенция;
- Внасяне на промени в Правилника за дейността на училището при необходимост
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза
- Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз
- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в училището.
- Информирание и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността – съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в училището.

На равнище клас:

- Децата и учителите създават правила за поведение в класа – първа стъпка от създаването на единни училищни правила.
- Обучителни дейности и работа с групата, в които водеща роля има учителят/класният ръководител. Дейностите протичат под формата на групово обучение, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, вкл. Темата от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование, часа на класа, различни извънкласни и извънучилищни дейности. Обучителните дейности могат да бъдат по следните основни теми:
 - Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
 - Ценностите – какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
 - Какво представляват насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаи на насилие и тормоз?
 - Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите
 - Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?
- Използване на подход, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на децата и учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция /ползване на ученическите съвети, различни инициативи, идващи от децата и др./ Планиране на конкретни дейности по превенция на ниво група/клас – отбелязване на празници, участие в инициативи, уъркшопи, организиране на ателиета и др.;
- Планиране на конкретни дейности за реализиране на партньорство с родители – провеждане на тематични срещи, организиране на работилници за родители и др.

Работа с родители:

Осъществява се чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите запознават родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.

- Покана към родители да представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между училището и други организации и институции. Родителското съдействие може да има различни измерения, като:
 - родители-специалисти от областта на помагащите професии
 - родители-придружители на доброволен принцип на групи деца по пътя от дома до училището и обратно.

5.2. Дейности за интервенция:

На равнище училище:

Дейностите по интервенция на ниво институция задължително се включват в Годишния план за дейността на училището и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година. Те включват:

- Създаване/актуализиране на процедури за действие при инциденти, работа по случай, включително насочване към услуги, съгласно Приложение 1 и Приложение 2.
- Водене на Дневник за случаи на насилие и тормоз за съответната учебна година.

- Всяка, описана в дневника ситуация, съдържа следната информация: дата, група/клас, вид насилие и ниво, участниците се изписват с инициали, предприети мерки и процедури, подпис на служителя. В дневника се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация в Приложение 1, при които е необходима намесата на Координационния съвет.

- На база на вписаните ситуации, координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на деца и ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групова работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва ученикът към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск.

- Дневникът се съхранява при психолога или педагогическия съветник.

На равнище клас:

Отнасят се до всички ситуации на насилие и тормоз според приетата класификация в Приложение 1.

- Обсъждане между учениците и учителя на групата/класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.
- Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог/педагогически съветник и включване на външни специалисти. – под формата на допълнителни занятия с класа с подкрепата на психолога или педагогическия съветник или външен за училището специалист.
- Използване на посредник при разрешаване на конфликта
- Провеждане на тематична родителска среща.

Работа с родители:

- Разговор с родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз ученици, като се спазват следните изисквания:
 - Разговорът да започне със силните страни на учениците и след това да се представи ситуацията с цел сваляне на напрежението.
 - Информирание на останалите родители за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението и за премахване на спекулации и различни интерпретации. Разговорът става при спазване на правилото на недопустимост на критики, обиди и negliжиране на другото дете или деца, за да не се задълбочи конфликта.
 - Разговорът се провежда на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на гледните точки. Следва да завърши с конкретни договорености кой какво може да предприеме, какви са очакваните резултати, като учителят може да дава адекватни на ситуацията препоръки според възможностите на родителите.
 - Когато родителите отказват да съдействат, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

6. Изготвяне на годишен доклад от Координационния съвет и препоръки за създаване на по-сигурна образователна среда до ръководството на институцията.